

מסורת הש"ס

(א) ב"ק מ"ג (ב) נלקמן כ"ג: (ג) ב"ק מ"א.

גליון הש"ס

נבמרא המוכר שור. ע"י ירושלמי פ"ה דשביעית טל מנתי דש"א לא ימכר לו פרה הורסת בשביעית: רשב"ם ד"ה (יבול לומר) [לשחיטה] ב' ואפילו שיען חד טניחו ברי. תמוה לי כלם המוחק אומר כדי גם לסומכוס אין מציין ממנו דקדקני במתניתין דב"מ השואל אמר שטורה ממה והשואל אינו יודע פטור ונע"ג: בא"ר ובפ"ה סא יובב. ק"ל לא התם דלן כלן ממוזן ולא חוקק מרי"ק גם לנעמן חולקים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לשחיטה מכרתי קן אמאי ולמיזי אי:

מוסף רש"י

לנכסתא. מוסף רש"י (ב"ק י"ח). וליחזי דמי דהכי נבנהו. דמי דלוק קרין (סו"ט).

מוסף תוספות

א. ומה שלא צמחה לפי שדעין לא הגיע זמן הוריעה. ר"ש. ב. [ולכן] תליא התם בחסרון הזמן, ולא נתן הטעם בחסרון הוריעה. מהר"ם. ג. שיש לפנינו מאותן זרעים ממש ואנו מכירין בהן שאינם ראויים לצמחה וכו'. יטע"ב. ד. [ו]הכי פירושו מהו דתימא זיל בתי רובא אע"פ שהדמים מסייעים למוחזק קמ"ל. ט"ז. ב"ק ס. ה. [ד]גלוי דרעיה דלוקה הוא דבעינן, אי לרדיא ובין אי לשחיטה לן ובין, ולא לכיפת לן בדעתיה דמוכר בהכי. כ"י מנש. ועי"ש. ו. עיין ריטב"א.

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא צב.

המוכר פירות. סתם ולא פירש אם לזריעה אם לאכילה: וזרעו. הלוקח: ולא נמחו. לא מציעה פירות דליכא דזין לזריעה ואיכא דזין לאכילה ומצי למימר לאכילה מכרתי קן ואין כלן מקח טעות כלל אלא אפילו זרע פשתן דרזו הפשתן הנקח

צועלם לזריעה קונין אותו דכיון דליכא דזין נמי לאכילה כדאמרין (גדר"ס דף מט.) לוליצא דכיתנא לכותמא אינו חייב באחריות דמצי למימר לאכילה מכרתי קן דצממנא לא אוליין בתר רובא כדשמואל בגמרא. ודוקא זרע פשתן משום דהוי לאכילה אבל זרעוני גינה כגון זרע כרוב וקפלוט שאינו נאכל כלל חייב באחריות שרש"ג אומר וזרעוני כו' הכי מפרש בגמרא: חייב באחריותו. דהוי מקח טעות והרי הוא כעצם של זית ונמאל של שקמה יין ונמאל חומץ דהוי מקח טעות וכל שכן כבאן דהתם מיהא איכא דניחא ליה בהכי ואיכא דניחא ליה בהכי אבל הכא

כיון דלאכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנה אלא להסקה ואפילו דמי עזים לא ישלם לו לוקח דהא לא נהנה בהם כלום וגם לא שלח בהן די דנתיבצ באחריותו וכמי שאמר לו מוכר קן זרע אותם דמי דרזא לזרע וצנינא: גמ' איסור. לנקמן [ג] פריך עלה ממתניתין הלכך נקט לה הכא: ונמאל שיהי נגחן. קודם מכירה ואין ראוי אלא לשחיטה: מקח טעות. כיון ונמאל חומץ והדרי וזי כדמפרש טעמא לקמיה [פ"ב] דרובא לרדיא וצני: יכול לומר לו כו'. דצממנא לא אוליין בתר רובא אלא אחר טענה טובה: לשחיטה מכרתי קן. דהא איכא דזין לשחיטה ורובא לאו כלום הוא והוא ליה כי פלגא ופלגא והמוציא מחבירו עליו הראיה. ואפילו לסומכוס דאמר בפרק שור שנגחא ממון המוטל בספק חולקין וקיימא לן כוותיה דקמס לן תנא התם כוותיה ה"מ כגון שור שנגח את הפרה ונמאל עוצרה בזה ואין ידוע לבית דין היאך היה המעשה אם ילדה קודם נגיחה או אחר כן ו'אפילו טעין חד מינייהו טענת דרי ואידך טענת שמא כדאמרין התם ו'וכמו סבא ויצם בנכסי ספק בפרק החולץ (יבמות דף נח.) דקיימא לן חולקין משום דאין ידוע אם בן ט' לראשון וירשנו זקנו או בן ז' לאחרון וצנו של יצם הוא אבל הכא שאנו יודעין היאך היה המעשה הרי זה מכרן לזה סתם ונתגלה הדבר שהיה נגחן קודם לכן הכא מודה סומכוס דלא הוי ממון המוטל בספק אלא אוליין בתר ההוא שטוען יפה דכיון דרובא לא כלום הוא לא היה לו למוכר לפרש אלא הלוקח הוה ליה למימר לרדיא קבעינא ליה ומדלא פי' הפסיד ולא דמי לין ונמאל חומץ (לעיל פ"ג): דהתם יין קתבע מיניה דמוכר בזה: ה"ג וליחזי אי גברא דזין לרדיא לרדיא אי גברא דזין לנכסתא לנכסתא. כלומר ה"ד דפליגי רב ושמואל ליחזי אי האי גברא עובד אדמה הוא ולא טבח ורגיל לקנות שוורים לחרישה וכגון שהיו מכירין זה את זה ודאי לרדיא זצין ואפי'

לשמואל ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאלו פירש למתמא חייב באחריות: דזין לנכסתא. כגון טבח שאינו עובד אדמה: דמי דריא יתירין הרבה על דמי שחיטה: וליחזי. אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא כיון דהאי גברא עביד דזין להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים ונימא הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה צ" דינרים. ויחזי אי דמי רדיא יחב ליה דהיינו כ' דינר הדמים מודיעים לרדיא זצין והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמאל חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי קן דהא לרדיא זצין דהא אפילו לשחיטה זצין כיון דדמי רדיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל דנתאנה יתר משתות דהא לא חזי לרדיא שהיה נמאל נגחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכסתא יחב ליה דהא לנכסתא זצין ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ונפקא מינה לטרחא דלקמן ואמאי לימא הדמים מודיעין דהא אפילו לרצון דאמרי בפרק המוכר את [הספינה] (לעיל דף ע"ו): אין הדמים ראה הני מיני גבי מוכר את הנלמד לא מוכר את הבקר וכדאוקיימנא בדוכתא דקרי ללמד למד ולבקר בקר ואיכא חיי דקרי ליה לבקר למד דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר למד איכא לבקר דקרי לבקר דקרי לבקר קא"ל מוכר מוכרתי קן ולא בקר שהמוציא מחבירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להציא ראיה שהוא מאותן הרגילין לקרוא לבקר למד ומדלא מייתי ראיה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה מודו רצון דהדמים מודיעים דכיון דידעין צודאי בזהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים ראה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה ללמד למד כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר למד כולה זצין ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר למד אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זצין דכיון דידעין ביה בזהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר למד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עס למד זצין הלכך אמרי רצון דהדמים ראה וה"נ כיון דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין דלרדיא זצין ודאי כיון דליכא מילתא דמוכחא הדמים ראה. כן נראה בעיני: דאייקר צישרא כו'. וליכא דמים מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי צישרא והיינו הך: ובעי גמרא למאי נפקא מינה. פלוגמא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן צו: לטרחא. טורח מכירת השור לשטון ולמוכר הבשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזי לו המוכר דמיו: ה"ד. דהוי מקח טעות והתמיצ המוכר להחזיר הדמים:

המוכר פירות. וזרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותן. תימה אמאי חייב באחריותן לימא ליה מה שלא נמחו לפי שלא זרעו אותם בזמן שהיו ראויים לזריעה דהכי אמרי' בהמקביל (ב"מ דף ק"ה): דמתן המקביל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם

מכת מדינה [היא] מנכין לו מן הדמים ואמר עלה ר"ל בגמ' (ס"א ק"ו): חגב אכל זרעה ולא נמחה מצי אמר ליה [בעל הקרקע] כל (כי) [ימין] זרע זרע ליה [ואולי] כו' ויש לומר דהתם מיירי במכת מדינה דכולהו באגי נמי לא נמחו וליה לן למימר מילתא למפרע שלא הוי ראוין שכל בני באגי זרעו זרע שאינו ראוי לזריעה^א אי נמי הכא מיירי דליגלא מילתא למפרע שלא הוי ראוין לזריעה כלל^ב וכן משמע בגמרא דליכא למאן דמחייב לשלם אפי' ההואה ואין צנרא לחייבו כלל כל ההואה אלא כשלא הוי ראוין כלל לזריעה וידע המוכר שלא היתה ראיה

לזריעה: ולי' דמי רדיא וכו'. דאפי' לרצון [לעיל ע"ו]: דאית לכו דאין הדמים ראה היינו התם דוקא דרובא דקרו ללמד למד דרובא וחוקה מסעיין למוכר ולהכי אין הדמים ראה להכחיש רוב וחוקה ואפי' לפי ספריס דגרסי דליכא דקרו ללמד למד כו' ולא גרסי רובא מכל מקום אין כח דדמים להכחיש החוקה אבל הכא דרובא לרדיא זצין ואיכא חוקה כנגד אותו רוב שהמוכר מוחזק אפי' רצון מודו דיש לדמים ראה לסייע לרוב או לחוקה ובהכי אמי שפיר הדיא דיש פרק המניח (ב"ק דף כ"ו. וס.) אפילו אליצא דרב גבי היינו כד היינו חצית דקאמר לא צריכא דרובא קרו לחציתא חציתא ולכדא כדא מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל דאין הולכין צממון אחר הרוב דאפילו רב מודה התם דאין הולכין אחר הרוב כיון דדמים מסעיין לבעל הכד המוחזק^א והוא דרין דה"מ למימר התם איפכא מהו דתימא זיל בתר חוקה קמ"ל דאין הולכין צממון אחר חוקה אלא אחר הרוב אם היו דמים מסעיין לרוב אבל זה לא היה שום חידוש לרב ומיניה בלאו הכי מפרש רבינו תם דאמי אפילו כרב משום דיכול לומר המוכר ללוקח קים לי בנפשי שאני מן המיעוט דקרו לכדא חציתא וכשהתנה עמו חצית לא יתן אלא כד אכל הכא צממון שור ונמאל נגחן אזיל בתר רובא דזני לרדיא והוי מקח טעות דלא מצי אמר ליה מוכר ללוקח אתה מן המיעוט דזני לשחיטה^ב: **למאי** נפקא מינה **לצרחא**. לעיל בהמוכר את הספינה (דף ע"ב): גבי יפות ונמאלו רעות ואף על גב דאייירי שוה צשוה לא בעי מאי נפקא מינה דצהדיא מוקמינן מתניתין דהתם כשהוקרו והוחלו אך תימה דהכא אמאי לא מוקי לה הכי דנפקא מינה כגון דצשעת לקיחה אייקור צישרא וקס צדמי רדיא אבל אחר כן הוחל אי נמי כשאניצוה פחות משמות^א: אי

לשמואל ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאלו פירש למתמא חייב באחריות: דזין לנכסתא. כגון טבח שאינו עובד אדמה: דמי דריא יתירין הרבה על דמי שחיטה: וליחזי. אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא כיון דהאי גברא עביד דזין להכי ולהכי היה לנו לילך אחר הדמים ונימא הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה צ" דינרים. ויחזי אי דמי רדיא יחב ליה דהיינו כ' דינר הדמים מודיעים לרדיא זצין והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמאל חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי קן דהא לרדיא זצין דהא אפילו לשחיטה זצין כיון דדמי רדיא קביל מיניה דלוקח מקחו בטל דנתאנה יתר משתות דהא לא חזי לרדיא שהיה נמאל נגחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי נכסתא יחב ליה דהא לנכסתא זצין ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ונפקא מינה לטרחא דלקמן ואמאי לימא הדמים מודיעין דהא אפילו לרצון דאמרי בפרק המוכר את [הספינה] (לעיל דף ע"ו): אין הדמים ראה הני מיני גבי מוכר את הנלמד לא מוכר את הבקר וכדאוקיימנא בדוכתא דקרי ללמד למד ולבקר בקר ואיכא חיי דקרי ליה לבקר למד דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר למד איכא לבקר דקרי לבקר דקרי לבקר קא"ל מוכר מוכרתי קן ולא בקר שהמוציא מחבירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להציא ראיה שהוא מאותן הרגילין לקרוא לבקר למד ומדלא מייתי ראיה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה מודו רצון דהדמים מודיעים דכיון דידעין צודאי בזהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים ראה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה ללמד למד כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר למד כולה זצין ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר למד אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכוליה זצין דכיון דידעין ביה בזהאי לוקח שרגיל לקרות נמי לבקר למד כשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עס למד זצין הלכך אמרי רצון דהדמים ראה וה"נ כיון דהאי גברא זצין לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין דלרדיא זצין ודאי כיון דליכא מילתא דמוכחא הדמים ראה. כן נראה בעיני: דאייקר צישרא כו'. וליכא דמים מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי צישרא והיינו הך: ובעי גמרא למאי נפקא מינה. פלוגמא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן צו: לטרחא. טורח מכירת השור לשטון ולמוכר הבשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזי לו המוכר דמיו: ה"ד. דהוי מקח טעות והתמיצ המוכר להחזיר הדמים:

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פט"ו מהל' מביה ה' צ סגנ לאוין קע טוש"ע מ"מ כ"י רלג ספיקא כל: ב ב מ"י ס"ה א טוש"ע ס"ס כ"י: ג ג ד ה מ"י ס"ס ה' טוש"ע ס"ס כ"י:

רבינו גרשום

המוכר פירות. בסתם לחבור: וזרען ולא צמחו. לפי כי מקולקלין גינהו. אפי' זרע פשתן. מוכר לו דאיכא למימר דזרע פשתן לאו לאכילה קאי אלא לזריעה ודידי למוכר שפיר דלדעת דזריעה קונה לוקח אפי' הכי אם לא צמחו אינו חייב באחריות דמצי למימר המוכר כסבור הייתי דלאכילה קבעית להו ולא לזריעה: ויש ב"ג אומר וזרעוני גינה שאינן נאכלין כלן באחריותן. משום דהכא ודאי ידע ליה למוכר דלזריעה קבעי להו וזרעוני שפירי הוה ליה לזבני. מכלל דזרע פשתן אינו חייב באחריותן משום דאיכא דקבעי ליה לאכילה או לצורך רפואה: אחר המוכר וכו' ומקשי' אמאי פליגי ביה רב ושמואל. ונחזי דהאי גברא דרבן אי לרדיא ובן לצורך חרישה אי"כ מאי טעמא שמואל הא ודאי מקח טעות הוא. ואי לצורך שחיטה ובין מאי טעמא דרב: לא צריכא בגברא דקונה להכי ולהכי שקצב ועובד אדמה הוא וקונה לרדיא ולשחיטה דהשתא ליכא למיקם עלה דמלחא. ולהכי סבורא ליה לרב ולצורך רדיא ובנה והוי זה מקח טעות. ושמואל אמר יכול לומר לצורך שחיטה ובניה: ומקשי' ולחזי אי דמי רדיא יחב מאי טעמא דשמואל ואי דמי בשרא יחב מאי טעמא דרב: ומשני לא צריכא דאיכא בשרא לאכילה וקס ברדיא: למאי נפקא מינה. הוואל דדמי חד יהיב בין לרדיא בין לשחיטה. כלומר במאי פליגי הא מצי לזבני לצורך אכילה ולמיקמי מחזי דמים לרדיא. משום דטרחא יתירא ללוקח לזבנה לצורך אכילה להאי ולמיקמי אחורית ומשום הכי פליגי רב ושמואל. ומקשי' היכי דמי